

Borut Savski – Orakelj (2004)

Slovar slovenskega knjižnega jezika:

- orakelj -klja m (a) pri starih Rimljanih preročišče: oditi v orakelj / delfski orakelj / prerokba
- orakeljski -a -o [k*I] prid. (a) nanašajoč se na orakelj: orakeljske besede / ekspr. dobil je orakeljski odgovor nejasen, dvoumen

Projekt ORAKELJ / preročišče se torej dotika kar nekaj pomenov. Prvi je podoba očeta - nekoga, na katerega se nanašamo (z vprašanji; kot referencno polje vedenja, definiranja pomenov), nekoga, ki ga gledamo (ker je njegov izgled referenca; struktura, simbolno polje moči) in nekoga, ki nas gleda, od zgoraj navzdol - torej nadzira; njegov pogled ustvarja/ predstavlja/ reprezentira simbolno polje - trdno strukturo, jasno razločevanje dobrega in zlega). Na tej strani je torej vedenje, obvladovanje preteklosti in prihodnosti - torej absolutno.

Na drugi strani pa ta arhetipska (pris)podoba že neločljivo vsebuje nezmožnost interpretacije oraklja / prerokbe, kar pa je, zanimivo, ne degradira. V nasprotju s tem degradira naše interpretacije (naš Jaz), ki pa se "na koncu" neogibno (usodno) sooci z že izrecnim (prerokba postane resnicna). Rec (beseda) na koncu postane stvar(na).

Gre seveda za klasično arhetipsko dramaturgijo, saj so akterji (pomeni) konfrontirani, ločeni, zato se med njimi neogibno vname boj. Zmagovalec je po klasični recepturi - resnica. Torej nosilec/ obličje simbola moči - Orakelj. Če gremo še korak nazaj - Čas. Seveda gre za vprašanje transcendence.

Orakelj v Kiberpipi, Ljubljana (januar 2004)

Omenjeno dramaturško zasnovo sem si sposodil na precej profan način, saj Orakelj privzame podobo obličja iz kakšnega B-movieja. Pred vedenjem je zaznavanje (estetsko). Estetsko biva pretežno na površini, zato smo ga združili s (po mojem mnenju) sorodno kvaliteto - površnim / površinskim humorjem. Videz (očiten, "očviden", očem viden) pod kožo (podobe) postopna prehaja v bolj resno področje - strukturiranje: inženirsko izvedbo mehanizma / strukture gibanja izraza / obraza, dokler ne doseže ravni za strukturiranje interaktivne in avtonomne interpretacije vidnega in slišnega, ki je osnova za celovito odzivnost kibernetskega sistema. Za to je bilo potrebno poseči po računalniku, ki se že nahaja nekje na meji med materialnim in abstraktnim.

Osnova identificiranja so seveda oči, ki jih v našem (profaniziranem) načinu igrata TV zaslona, na katerih se sprehajata zenici. TV kamera spremlja položaj obiskovalca / obiskovalcev in s podatki krmili položaj zenice. Za zvočno odzivnost (za "vprašanja Oraklju") skrbi mikrofoni, ki ga na zelo neobvezen način interpretira isti računalniški program (Pure Data). Prerokbe ("resnice") so sestavljene iz generiranih zvočnih sosledij, ki

komajda spominjajo na govor, hkrati pa se zato že odmikajo od definicij glasbe. Resnica, ki jo Orakelj govori, ostaja zgolj estetska prvina.

Ker zagovarjamo tezo, da je Bog objektivizacija popolnega (božanskega) v človeku, ugotovimo, da na ta način človek pravzaprav išče odgovor/ resnico v samemu sebi. Nejasen, dvoumen odgovor, ki ga prejme, je najverjetneje enako nikakršnemu odgovoru - praznim besedam, dokler ga posameznik ne interpretira "po svoji podobi". Posameznik se v iskanju pomena / resnice torej sooči s samim seboj. Bližnjice do pomenov / resnic so vere, teorije, žanri, stereotipi, ..., ki pa so najbrž že prejšnji odgovori očeta / Oraklja (Drugega). Kaj je posameznik/ca sam po sebi? Neprizanesljiva podoba v zrcalu?

Izvedba

Podoba Oraklja:

- se po izvedbi naslanja na pop-kulturne podobe/vzorke t.i. b-movie produkcije (gibljiva, groteskna, asimetrična, avtonomna)

- Orakelj z "očmi" spremlja gibanje obiskovalca (izvedemo z video kamero, oči sta dva TV zaslona, ki prikazujeta zenici očesa, ki spremljata gibanje obiskovalca)

- Orakelj s pomočjo infra-rdečega senzorja zazna gibanje človekovega telesa in se aktivira (začne usmerjati pogled, dihati, pod površino motorji oponašajo živo površino)

- Orakelj ima površino narejeno iz zmečkanega pakirnega papirja. Pred tem je bila možnost tudi časopisni papir, kar bi lahko odprlo nov prostor interpretacije:

medij = orakelj = resnica

- Kljub imenu (Orakelj ima v korenu besedo "govoriti") je povedano dvoumno, zato nerabno, odprto za interpretacije. Govorjeno je le zvočno pretakanje, trobljenje, klopotanje, piskanje - a v grobem oblikovano, kot da gre za govor (torej zaporedje z vmesnimi premori). Na ta način se ognemo preveliki mimetičnosti, ki bi pozornost preveč prenesla zgolj na tehnično izvedbo.

- Orakelj ima v odnosu z obiskovalcem vlogo Očeta, zato mora izkazovati dokajšnjo avtonomijo in le pogojno poslušati (razmerje med poslušanjem in avtonomnim govorjenjem Oraklja bo približno enako)

- z Orakljevo zmožnostjo sledenja obiskovalcu bo gledalec postavljen v središče postavitve. To je individualizacija gledalca, saj ga Orakelj vidi - obiskovalec torej je vreden pogleda, komunikacije. Orakelj ga tudi sliši, gledalec naveže stik z Orakljem (zato kljub vsemu velika mera mimetičnosti izvedbe). Tu je tudi točka potujitve - gledalec mora verjeti, da nekdo čuti njegovo prisotnost - Orakelj drugemu podeli kredibilnost - obstoj.

Podoba in multiplicirana podoba gledalca (z zrcali):

- gledalec stoji pred oblicjem Oraklja, levo in desno od njega sta dve vzporedni zrcali. Gledalec vidi svojo prvo podobo in multiplicirano podobo zaradi dveh vzporednih zrcal

- multiplicirana podoba vnaša slehernikovo dimenzijo, ki se kaže tudi kot kolektivno

- paradoks se zdi, ker se na širšo raven multiplicira le podoba obiskovalca samega. Tudi to se da brati tako, da je širše človeško (humano) že v samem individuumu. Kar je najbrž jasno.

- Zrcala so seveda magični predmeti, vračajo posameznikovo podobo ("tako me vidijo drugi; tak sem Jaz za Drugega"), skratka: pravo bogastvo psihoanalitskih pomenov.

- A zrcala vračajo podobo/ pogled le tedaj, ko jih gledamo. Še več: lažejo, saj kažejo zrcalno podobo. Zrcalna podoba torej ni Jaz, ampak je le podoba Jaza.

- In kaj se skriva za podobo?

- Za zrcali bomo obesili dve besedili: eno z naslovom "Resnica", drugo z naslovom "Odločitev". V teh dveh esejih bom razstavil koncepta Resnice (laži, interpretacije, zgodbe) in Odločitve (te maksimalno poenostavljene objektivizacije sicer neizmerno kompleksne miselne "poti").